

Samverkan och samsyn för stöd till anhöriga i Vetlanda kommun

Dokumenttyp:	Riktlinje
Beslutad av	vård och omsorgsnämnden 24 oktober 2024 §142 samt socialnämnden 26 november 2024 §142
Gäller för:	vård och omsorgsförvaltningen och socialförvaltningen
Giltig från och med:	26 november 2024
Dokumentansvarig:	Förvaltningschef SO och VO
Senast reviderad:	26 november 2024
Senast granskad:	26 november 2024

Inledning

Varje år genomför socialförvaltningen och vård- och omsorgsförvaltningen en gemensam handlingsplan med aktiviteter som syftar till att förbättra samverkan mellan de båda förvaltningarna. Till grund för arbetet ligger en gemensam överenskommelse med gemensamma mål. Denna form av systematisk och strukturerad samverkan har pågått sedan den första överenskommelsen antogs i mars 2015. Inför 2024 års handlingsplan har behovet av en kommungemensam riktlinje för stöd till anhöriga identifierats för att förbättra och utveckla samverkan mellan de båda förvaltningarna. Bakgrunden är den nationella anhörigstrategi som regeringen beslutade om 2022. Intentionen med strategin är att stärka anhörigperspektivet inom vården och omsorgen samt att göra stöd till anhöriga mer individanpassat. Regeringen gav Socialstyrelsen ett uppdrag att ta fram stöd för att stärka anhörigperspektivet. Uppdraget har resulterat i ett kunskapsstöd till hälso- och sjukvården och socialtjänsten för att integrera anhörigperspektivet, både på system- och verksamhetsnivå.

Ett anhörigperspektiv är ett förhållningssätt som behöver genomsyra socialtjänstens, vård och omsorgsförvaltningens och hälso- och sjukvårdens alla verksamheter. Det ger bättre förutsättningar för verksamheterna att ge rätt insatser eller vård till den enskilde, det främjar anhörigas och enskildas hälsa och är kostnadsbesparande för samhället. Anhöriga fyller en samhällsbärande funktion ([Kunskapsguiden, 2024](#)).

Riktlinjens syfte

Riktlinjen är ett kommungemensamt uppdrag

Den 1 juli 2009 infördes en bestämmelse i 5 kap. 10 § socialtjänstlagen (2001:453), där socialnämnden *ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller som stödjer en närstående som har funktionshinder.*

Stödet till personer som vårdar eller stödjer närstående ska kännetecknas av individualisering, flexibilitet och kvalitet samt *Förebygga anhörigas fysiska och psykiska ohälsa*. Bestämmelsen gäller för hela socialtjänsten och alla dess målgrupper och verksamheter. Den berör alla som vårdar eller stödjer någon närstående, oberoende av den närståendes diagnos, funktionsnedsättning, ålder och kön (nationell anhörigstrategi 2022, sid 8) [Nationell anhörigstrategi 2022](#)

I strategin betonas även att individualisering innebär att identifiera de anhörigas unika behov och att stödet utformas utifrån behov och önskemål.

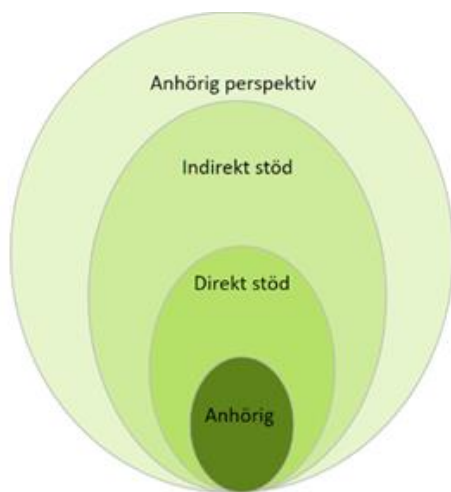
Flexibilitet innebär att följa upp stödet fortlöpande, då behovet förändras över tid. Rätt stöd ska ges vid rätt tidpunkt.

Kvalitet innebär att den närstående får insatser av hög kvalitet.

Förtydligande av vissa begrepp

Med **anhörig** avses den person som på något sätt ger omsorg, vård och eller stöd. Anhörig kan exempelvis vara maka, make, vårdnadshavare, barn, vuxna barn, syskon, vänner, grannar och är inte kopplat till om stödet ges sällan eller är mer omfattande. Den som är i behov av vård/hjälp och stöd benämns **närstående**. *Den som kallas anhörig inom kommunala verksamheter benämns som närstående inom regioners verksamheter.*

Stöd till anhöriga definieras på olika sätt.

Direkt stöd till den anhörige, exempelvis i form av avlastning, vägledning, stödsamtal, samtalsgrupper, friskvård, kunskap. Det direkta stödet erbjuds som en service till den anhörige, men den anhörige kan även söka stöd för egen del i form av behovsprövade insatser. **Indirekt stöd**, är stöd, vård och omsorg till den närstående utifrån den närståendes behov men som samtidigt underlättar för den anhörige: ex vård, behandling, stöd av olika verksamheters professioner. **Anhörigperspektiv** är ett förhållningssätt för socialtjänsterna och hälsosjukvårdens alla verksamheter.

Det innebär att chefer och medarbetare ska

- Se och lyssna på anhöriga
 - Hålla den anhörige informerad om den enskildes hälsa, vård och omsorg (under förutsättning om den närståendes gett sitt samtycke över 18 år.)
 - Ha kännedom om vilket stöd och hjälp den anhörige ger
-
- Ha kunskap om vilka konsekvenser det innebär att vara anhörig utifrån den målgrupp man möter
 - Ta tillvara den anhöriges kunskaper och erfarenheter
 - Uppmärksamma den anhöriges egna behov av stöd
 - Kunna vägleda

Den nationella anhörigstrategin och Nationellt kunskapscentrum anhöriga (Nka)

Anhöriga är ofta helt fokuserade på den närståendes situation samt välbefinnande och har svårt för att lägga fokus på de egna behoven. Många anhöriga har dessutom en hel familj att ta hand om. I Socialstyrelsens intervjuer betonades vikten av att stödet till anhöriga präglas av en proaktiv, individanpassad, förebyggande och uppsökande ansats, vilket innebär att stöd till anhöriga behöver erbjudas i god tid och vid upprepade tillfällen, eftersom anhörigas behov och insikten om de egna behoven, förändras över tid. Om insatser i form av ledsagarservice, kontaktperson, avlösarservice och korttidsboende utanför det egna hemmet är individuellt utformade, både ur omsorgstagarens och den anhöriges perspektiv, ökar möjligheterna för anhöriga att få avlastning.

För att anhöriga ska kunna få stöd är det viktigt att *deras behov synliggörs i biståndsbedömningen*. Andra efterfrågade insatser är information, utbildning i omvårdnad, stödsamtal, hälsofrämjande aktiviteter och vägledning till hälso- och sjukvården, omsorgen och socialförsäkringen (Den nationella anhörigstrategin, 2022).

I Nka:s verksamhetsområde ingår att bidra till att stödet till anhöriga utvecklas i samverkan med myndigheter, kommuner, regioner, enskilda utförare, relevanta organisationer, anhöriga och närstående. Nka är en länk mellan ideella sektorn, beslutsfattare och forskning. Målgruppen för verksamheten är alla anhöriga oberoende av den närstående personens ålder, sjukdom, diagnos eller funktionsnedsättning.

Vägledande principer

Riktlinjen;

- ska ge socialnämnden och vård- och omsorgsnämnden vägledning för att uppnå *rättssäkra bedömningar* vid utredningar och insatser
- ska ge tydlighet och *samsyn* i arbetet med målgruppen
- ge möjlighet att styra verksamheterna så att de bedrivs *effektivt och med god kvalitet*
- tydliggöra socialnämndens och vård- och omsorgsnämndens ansvarsområden i arbetet med målgruppen
- tydliggöra *vad eller vilka* förhållningssätt som genomsyrar arbetet.
- uppmärksamma behovet av att integrera anhörigperspektivet på system- och kvalitetsnivå
- ge förutsättningen för att kunna formulera en verksamhetsnära rutin, bland annat hur ansvarsfördelning av stödet till anhöriga ska se ut

Inriktning för stödet till anhöriga i Vetlanda kommun

Tillgänglighet;

- Samlad information om Vetlanda kommuns stöd för anhöriga **ska** finnas på kommunens hemsida, med lättillgängliga broschyrer och vid behov på sociala medier. Informationen ska ges på olika sätt, olika språk och på lätt svenska. Stöd för anhöriga ska eftersträvas som ett förebyggande individuellt stöd och i någon form kunna erbjudas till

alla målgrupper.

Former av stöd;

- Stöd till anhöriga ska ges som råd och service, individuellt och i grupp. Stöd till anhöriga ges även som biståndsbeslut. Anhörigas delaktighet ska eftersträvas. Anhörigperspektivet **ska** beaktas vid beslut om biståndsbedömda insatser för närstående och ska särskilt beaktas vid misstanke om våld i nära relationer avseende barn och/eller vuxna.
- Alla anställda inom kommunens olika verksamheter som kommer i kontakt med anhöriga ska uppmärksamma anhörigas behov samt erbjuda stöd även till barn och unga som anhöriga. De ska även kunna ge råd och information samt vid behov vägleda/hänvisa till ytterligare stödkontakt.

Utbildning/fortbildning;

- Stöd för anhöriga ska ses som en viktig del i kommunens hälsoförebyggande arbete och bör ges utvecklingsmöjligheter

Samverkan;

- Kommunen har behov av att samverka både internt och externt kring anhörigfrågorna där till exempel regionen, vårdcentralerna, kyrkorna samt olika föreningar och intresseorganisationer är viktiga externa aktörer (se rubrik Samsyn).

Samverkan och samsyn

Samverkan syftar till att öka medinflytande för närstående och anhöriga och kan ske ur flera perspektiv och nivåer. Socialstyrelsen betonar vikten av samverkan, integrering och samordning mellan olika verksamheter och huvudmän. [Integrera anhörigperspektivet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten 2023](#). Nämnderna ska möjliggöra och skapa en god samverkan när det gäller stöd till anhöriga så väl inom nämnden som med andra nämnder, huvudmän samt intresseorganisationer.

Det är viktigt att samordna insatser och aktiviteter med andra huvudmän som också erbjuder stöd till anhöriga. En väl utvecklad samverkan kan bidra till att anhöriga får det stöd de behöver tidigt i sin process. När till exempel barn och ungdomar är involverade berör det ofta flera verksamheter. Ett familjeorienterat arbetssätt förutsätter intern samordning mellan verksamheter och olika enheter för att förbättra information och stöd till anhöriga, exempelvis barn och föräldrar. (Socialstyrelsens vägledning 2016).

Nämnderna ska bidra så att samverkan utvecklas i riktningen i att ge bästa möjliga stöd till anhöriga. Målsättningen är att den som får stöd ska uppleva att stödet från vård och omsorgsförvaltningen och socialförvaltningen ges i en samordning och samsyn!